

RECENZJA HABILITACJI
W ZAKRESIE DZIEŁA I OSIAGNIĘĆ ARTYSTYCZNO-NAUKOWYCH
ORAZ DYDAKTYCZNYCH

dr Sławomira Kamińskiego

Recenzent: Prof. zw. dr hab. Iwona Szmelter ,

Warszawa, dnia 13.12.2019

Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki, ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 37, 00-379

Warszawa, kontakt e-mail: iwona.szmelter@asp.waw.pl, iwona.szmelter@gmail.com

Na wstępie recenzji przedstawiam ogólne informacje o kandydacie.

Postępowanie habilitacyjne dotyczy pana dr Sławomira Adama Kamińskiego, ur. 20 października 1965 roku, który obecnie jest od 2010 roku adiunktem na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika.

Nietypowo zaczął swoją drogę kształcenia konserwatorskiego na Uniwersytecie Opolskim, w jego zamiejscowym wydziale w Nysie, by kontynuować ją na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu.

Ukończył tamże studia magisterskie zwieńczone w 1998 roku pracą na temat: „Ocena przydatności Ledanów do podklejenia odspojonych tynków będących podłożem malowideł ściennych” pod kierunkiem prof. dr Marii Roznerskiej i mgr R. Rogala. Następnie w roku 2008 uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie nauki o sztuce na podstawie pracy doktorskiej zatytułowanej „Problematyka technologiczna i konserwatorska malarstwa Aleksandra Kobzdeja” pod kierunkiem dr hab. Dariusza Markowskiego.

Recenzja habilitacji w zakresie dzieła i osiągnięć artystyczno-naukowych

Tytuł zgłoszonego przez dr Sławomira A. Kamińskiego osiągnięcia naukowego do postępowania habilitacyjnego brzmi:

Obrazy wielkoformatowe w procesie konserwacji, wybrane zagadnienia na przykładach własnych realizacji w klasztorze pocysterskim w Oliwie i kościele klasztorным OFM p.w. Św. Anny w Wejherowie, dokumentacja prac badawczych, konserwatorskich i artystycznych, UMK, ŻKiRSN, Toruń 2019 [maszynopis komputerowy];

Jak autor stwierdza w autoreferacie:

Celem artystycznym dzieła habilitacyjnego było przeprowadzenie kompleksowych prac konserwatorskich i restauratorskich przy wybranych obrazach wielkoformatowych, natomiast celem naukowym - przeprowadzanie szczegółowych analiz budowy technicznej i stanu zachowania pozwalających na opracowanie programów konserwatorskich z zastosowaniem wybranych metod i materiałów. Przedmiotem podjętych badań i prac konserwatorskich, zrealizowanych w latach 2014-17 było pięć wielkoformatowych obrazów należących do grupy barokowego malarstwa gdańskiego, dedykowanych konkretnym wnętrzom dwóch pomorskich klasztorów w Wejherowie i w Oliwie. Dzieła te stanowią pewną tylko część zespołów dekoracji malarskich o nie do końca wyjaśnionych atrybucjach. Obrazy wejherowskie: "Zdjęcie z Krzyża" i

"Złożenie do grobu"³ związane są z kręgiem Andrzeja Stecha⁴, datowane na II poł. XVII w.⁵; obrazy oliwskie: "Pokłon Mędrców ze Wschodu", "Wprowadzenie Arki Przymierza do Jerozolimy" oraz "Dwunastoletni Jezus w Świątyni"⁴ wg źródeł są pracami autorstwa bliżej nieznanego gdańskiego malarza Wenzela (Wenzlause)⁵ pochodzącymi z 1749 r.⁶

Stwierdzam, po zapoznaniu się z dokumentacją konserwatorską oraz autorskim opisem bardzo trudnych realizacji, że ich autor prawidłowo zdiagnozował problemy konserwatorskie i wybrał odpowiednią metodykę postępowania konserwatorskiego. Dr Sł. Kamiński bacząc na wszystkie transportowe i logistyczne problemy dotyczące tego zespołu obrazów wielkoformatowych z Wejherowa i Oliwy jednocześnie nie stracił indywidualnego podejścia do potrzeb każdego z konserwowanych dzieł. Zaslugą Jego jest także wprowadzenie nietypowych rozwiązań, na przykład do tzw. reperacji lokalnych ubytków podobrazia płóciennego w obrazach opisuje zastosowanie plotera laserowego przy przygotowania łał do uzupełnień. Dzieło tak przedstawione zasługuje na wyróżnienie.

Tym samym potwierdzam, że dr Sławomir A. Kamiński spełnił cele swojego dzieła habilitacyjnego w pełni. Jego praca zasługuje na bardzo pozytywną ocenę, jak należy wnosić z dołączonej dokumentacji.

Obrazy oliwskie zostały wkomponowane w przestrzenie wytyczone przez gurdy sklepienne ścian istniejących od poł. XIII w. krążganków, natomiast obrazy wejherowskie pierwotnie były umieszczone w niszach ścian kaplicy lub kaplic (wykonanych najprawdopodobniej z myślą o planowanej dekoracji malarskiej⁷). Wypełnienie zwykle niesymetrycznej niszy o nieregularnym kształcie gotyckiego ostrołuku (w przypadku klasztoru oliwskiego, w Wejherowie - zamkniętej łagodniejszym łukiem) wielkoformatowym obrazem sztalugowym z krosnem i ramą nie jest zadaniem łatwym, chociażby ze względu na trudne do odwzorowania (zwłaszcza przy dużych formatach) odcinki krzywoliniowe - a zrobiono to bardzo precyzyjnie, z dokładnością niekiedy do kilku milimetrów⁸.

Inne osiągnięcia artystyczno-badawcze to wśród innych osiągnięć artystyczno-konserwatorskich pan dr Sławomir A. Kamiński wymienia liczne prace w podobnym zakresie zagadnień konserwatorskich związanych z wielkoformatowymi obrazami. To m.in. obrazy Włodzimierza Łuski - ucznia Jana Matejki - w formacie 3 na cztery metry.

Silnym nurtem w twórczości konserwatorskiej dr Kamińskiego jest ochrona i kompleksowe podejście badawcze wraz z aktywną konserwacją – restauracją a niekiedy rekonstrukcją, tylko gdy jest potrzebna w stosunku do obrazów nowoczesnych i współczesnych, na przykład takich autorów jak Kobzdej, którego dzieła analizował i konserwował w swojej pracy doktorskiej a także prace Stażewskiego, Kantora, Lenicy, Nachta-Samborskiego, Lenicy, Sterna, Borysowskiego i innych twórców.

Na uwagę i wyróżnienie dr Kamińskiego zasługuje jego kompleksowość realizacji konserwatorskich we wnętrzach zarówno sakralnych, jak i świeckich. Przykładem są prace długoterminowe (1998-2011) w Kościele poreformackim p.w. Wszystkich Świętych , gdzie przywrócono kilkadziesiąt elementów rokokowego wystroju wnętrz i wyposażenia. Podobnie kompleksowo prowadzona była prowadzona w latach 2007-9 rewitalizacja wnętrz Pałacu Biskupiego we Włocławku. Także wielodyscyplinarnie prowadzone były realizacje w świeckich wnętrzach , na przykład w Sali Zebrań w dawnej Remizie Straży Pożarnej, dworca w Aleksandrowie , czy klatki schodowej w Lęborku

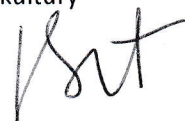
Czasami dr Kamiński proponuje nowe estetyczne rozwiązania. Nie stawiam zarzutu, bowiem jednak trudno bez kontaktu z oryginałami ustosunkować się piszącej te słowa do oceny dzieła konserwatorskiego, które Autor wymienia jako niekonwencjonalne praktyki konserwatorskie, jakim jest rozdzielenie ikony od koszulki i osobne ich eksponowanie, które opisuje słowami:

Innym zagadnieniem konserwatorskim, z którym zetknąłem się w mojej praktyce zawodowej jest problem konserwacji obrazów kultowych ozdobionych „sukienkami”, które, z punktu widzenia konserwatora czy historyka sztuki, z jednej strony zasłaniają bezpowrotnie część kompozycji, a z drugiej przez sposób montażu powodują zniszczenia warstwy malarskiej i podobrazia. Jako reakcja na pojawiającą się modę umieszczania sukienek po przeprowadzeniu prac konserwatorskich nie na obrazie a w osobnych gablotach w jego pobliżu, zdarzyło mi się rozwiązywać kilkakrotnie ten problem w inny sposób - poprzez zastosowanie podobrazia zastępczego dla sukienki mocowanego na zawiasach do ramy lub innego elementu, co umożliwiło prezentowanie obrazów z sukienkami i bez nich tak, aby te dodatkowe, związane historycznie z obrazem dekoracje mające uświetnić obraz, wykonane często przez wysokiej klasy złotników z materiałów szlachetnych, nie musiały z nim konkurować lub pozostać bez właściwego kontekstu. Pierwszy raz zastosowałem to rozwiązanie przy obrazie „Święta Rodzina” z kościoła parafialnego w Niemysłowie w roku 1998, a także m. in. w obrazie „Św. Józef z Dzieciątkiem Jezus” z ołtarza bocznego w kościele p.w. Św. Hieronima i Wszystkich Świętych w Raciążku (2007).

Zakres specjalizacji i aktywności konserwatorskiej dr Kamińskiego to także ołtarze nastawne i rzeźby polichromowane z wielu kościołów polskich. Dodatkowo ma w swoich dorobku konserwację rzeźb współczesnych, na przykład wykonanych z żywicy epoksydowej.

Podobnie w związku z bardzo szerokim zakresem specjalizacji dr Kamiński ma w dorobku prace także przy zabytkach malarstwa ściennego, pochodzących z różnych epok artystycznych i wykonanych w różnych technikach. Wymienia prace w zespole prof. Marii Roznerskiej przy słynnym „Ukrzyżowaniu z Drzewem Jessego” z prezbiterium katedry ŚŚ. Janów a także prace przy malowidłach z początku XX wieku przez niego prowadzone we Włocławku „Wjazd do pożaru” w Sali Zebrań a także sufit klatki schodowej w Lęborku.

Kwestia zespołowego charakteru prac w konserwacji jest oczywista, w tym prowadzenie projektu konserwatorskiego jest oczywiście zaszczytne i dużo bardziej trudne i odpowiedzialne a dr Kamiński ma wiele przykładów kierowniczej roli w pracach konserwatorskich na przestrzenie swojego życia a zwłaszcza przy dziele habilitacyjnym. Podobnie uczestnictwo w badaniach, grantach i projektach uczelnianych ma wynikający z interdyscyplinarnej natury konserwacji i ochrony dziedzictwa kultury typowo zespołowy charakter. Autor tak to wyjaśnia:

Najszerzym polem badawczym są badania materiałów i metod stosowanych w konserwacji sztuki nowoczesnej. W ramach tej tematyki zrealizowałem wraz z prof. D. Markowskim i dr. M. Wachowiakiem m.in. grant UMK nr 422-ZZ *Problemy konserwatorskie płaszczyzn monochromatycznych w obrazach nowoczesnych* (2010) czy w ramach badań statutowych *Ocena mikroskopowa w świetle VIS oraz UV warstw malarskich obrazów nowoczesnych i współczesnych, z uwzględnieniem spoiw syntetycznych i środków stosowanych w konserwacji tego typu obiektów* i *Folia jako środek wyrazu artystycznego w dziełach sztuki nowoczesnej – problematyka konserwatorska* (2018).

Wymaga podkreślenia, że bardzo liczne i rozmaite formy aktywności badawczej oraz artystyczno-konserwatorskiej dr Kamiński upowszechnia w praktyce akademickiej, dzieli się ze współpracownikami i studentami a także przedstawia publicznie, jak dowodzi tego lista przedstawiony poniżej w skrócie.

Formy upublicznienia wyników prac:

1. wystawa posterowa, Archiwum Państwowe w Toruniu (Sala Wystawowa) 22. 06.- 13. 07. 2018
2. wystawa posterowa połączona z prezentacją obrazów oliwskich po konserwacji, Muzeum Archidiecezjalne w Gdańsku Oliwie (krużganki) 27. 08.- 30. 09. 2018 r.
3. katalog wystaw: Sławomir A. Kamiński, *Obrazy wielkoformatowe w procesie konserwacji, wybrane zagadnienia na przykładach własnych realizacji w klasztorze pocysterskim w Oliwie i kościele klasztornym OFM p.w. Św. Anny w Wejherowie. Katalog wystawy/ Large-format paintings in the process of conservation. Selected issues on the examples of personal works in the former Cistercian monastery in Oliwa and OFM St. Anna convent in Wejherowo. Exhibition catalogue, Toruń – Oliwa 2018, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2018, ISBN 978-83-231-4072-6*
4. Obrazy znajdują się w stałej ekspozycji w krużgankach stanowiącego "Pomnik historii" zespołu pocysterskiego w Gdańsku Oliwie i poreformackim kościele p.w. Św. Anny w Wejherowie.

Działalność dydaktyczna:

Obecnie dr Kamiński prowadzi zajęcia na IV, V, VI roku ze studentami specjalizacji konserwacja malarstwa i rzeźby polichromowanej w ramach ćwiczeń, pracowni dyplomowej seminarium magisterskiego, pracowni konserwatorskiej. Przedtem zajmował się dydaktyką na II roku studiów.

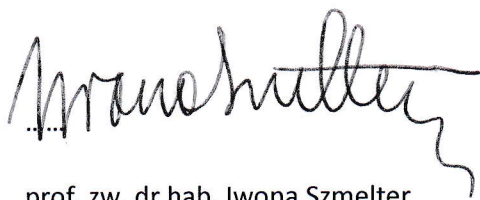
Jako promotor prowadził pięć prac magisterskich o charakterze teoretyczno-badawczym, w tym jedną nagrodzoną oraz był promotorem dwudziestu prac dyplomowych o charakterze artystyczno-konserwatorskim. Tematyka tychże prac związana była zarówno ze sztuką dawną jak i nowoczesną. Tym samym dr Kamiński wychowuje kolejne pokolenia konserwatorów – restauratorów dzieł sztuki, którym zaszczebia holistyczny charakter ochrony dziedzictwa sztuk wizualnych, niezależnie od rodzaju dzieła, epoki, materiałów i technik. W sposób godny podziwu sam wprowadza i uczy innych zastosowania najnowszej technologii, w tym cyfrowej, w miarę własnych doświadczeń staje się innowatorem w zakresie rewitalizacji konstrukcji dzieł, także tych najtrudniejszych ze względu na wielkoformatowość malowideł, problemy logistyczne oraz także ze względu na nietypowy charakter sztuki najnowszej, często mającej kompleksowy, wielo-dyscyplinarny charakter.

KONKLUZJA

Pan dr Sławomir Adam Kamiński przedstawił do recenzji imponujący dorobek artystyczno-konserwatorski oraz ciekawy nowatorski dorobek badawczy i także dorobek dydaktyczny. Jako wszechstronnie aktywny jest interdyscyplinarnie przygotowanym artystą-konserwatorem i pracownikiem nauki, poczynając od procesu kształcenia i stopnia dr na WSP UMK, do wysokiej klasy umiejętności artystycznych. Świadczą one o wyjątkowo innowacyjnym charakterze dorobku artystyczno-konserwatorskim, także w zakresie wybitnego dzieła jakim jest seria badań i konserwacji wielkoformatowych obrazów z Wejherowa i Oliwy, prowadzenia badań artystyczno-naukowych i upowszechniania wiedzy. Jak wynika z przedstawionej do recenzji dokumentacji osiągnięcia artystyczne dr Kamińskiego, jego kreatywna postawa artystyczna, osiągnięcia naukowe stanowią twórczy wkład w dyscyplinę a także szerzej – na sferę sztuki i nauki, upowszechniania kultury i biorąc pod uwagę rewitalizację wnętrz – służą kształtowaniu postaw estetycznych polskiego społeczeństwa.

Podsumowując - przedstawione w recenzji argumenty upoważniają mnie do finalnego w recenzji pozytywnego stwierdzenia, że osiągnięcia artystyczne, twórcze, naukowe i dydaktyczne dr Sławomira A. Kamińskiego jako kandydata w postępowaniu habilitacyjnym w pełni spełniają wymagania art.16 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku z późniejszymi zmianami – o stopniach naukowych i tytułach oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki, stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki.

prof. zw. dr hab. Iwona Szmelter

(recenzent)

Warszawa, 13 grudnia 2019